

ANALIZA PODPORE NEVLADNIH ORGANIZACIJ S STRANI VLADNIH AKTERJEV

Avtorji:

Maja Čepič Žnidar, dr. Branko Gabrovec, Jan Pelosa

Maj, 2021

KAZALO

KAZALO	2
1. UVOD	3
2. PRIKAZ UREDITVE NEVLADNIH ORGANIZACIJ V DRUGIH DRŽAVAH	6
2.1. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ NEVLADNIH ORGANIZACIJ V SLOVENIJI	7
2.2. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ NEVLADNIH ORGANIZACIJ V DRUGIH DRŽAVAH	9
3. AKREDITACIJE OZ. STATUS NVO V JAVNEM INTERESU	11
3.1. NEVLADNA ORGANIZACIJA V JAVNEM INTERESU	11
3.2. MEDNARODNA PRIMERJAVA	12
3.3. STATUS NEVLADNE ORGANIZACIJE V JAVNEM INTERESU V MLADINSKEM SEKTORJU	14
3.4. STATUS NVO V JAVNEM INTERESU NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA, DRUŽINSKE POLITIKE, INVALIDSKEGA VARSTVA, OPRAVLJANJA HUMANITARNE DEJAVNOSTI, VARSTVA ENAKIH MOŽNOSTI ŽENSK IN MOŠKIH, VARSTVA PRED DISKRIMINACIJO ALI VARSTVA ČLOVEKOVIH PRAVIC, VOJNIH INVALIDOV, ŽRTEV VOJNEGA NASILJA TER VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU	16
3.5. STATUS NEVLADNE ORGANIZACIJE V JAVNEM INTERESU S PODROČJA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA ..	17
4. RAZPISI	18
4.1. MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO – RAZPISI ZA NEVLADNE ORGANIZACIJE	18
4.2. RAZPISI MESTNE OBČINE LJUBLJANA	19
4.3. RAZPISI MESTNE OBČINE MARIBOR	20
5. PRIMERI DOBRIH PRAKS PODPORNEGA OKOLJA V SLOVENIJI	21
5.1. MOVIT	21
5.2. CNVOS - CENTER ZA INFORMIRANJE, SODELOVANJE IN RAZVOJ NEVLADNIH ORGANIZACIJ	22
5.3. SLOVENSKI PODJETNIŠKI SKLAD	23
6. ZAKLJUČEK	24
7. VIRI IN LITERATURA	25

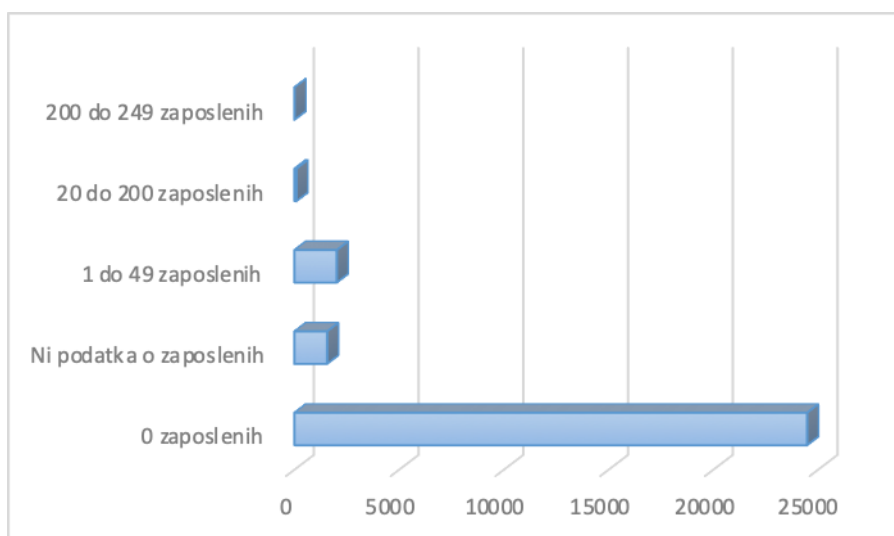
1. UVOD

Cilj tega dokumenta je analiza podpornega okolja za delovanje nevladnih organizacij v Sloveniji in tujini z namenom vzpostavitve podpore NVO-jem v Sloveniji primarno na področju zdravja (t.i. »zdravstvenim NVO-jem«).

Za nadaljnje delovanje sektorja nevladnih organizacij predvsem na področju zdravja bo tudi s pomočjo te analize pripravljena strategija delovanja vladnih akterjev v odnosu do nevladnih organizacij, primarno na področju zdravja.

V letu 2018 je bil sprejet Zakon o nevladnih organizacijah. To je krovni zakon, ki je opredelil pogoje, kdaj se določena organizacija šteje za nevladno organizacijo (NVO) in s tem v slovenski pravni red vnesel enotno definicijo tega pojma. S tem se je olajšalo delo državnih in občinskih organov, ki s temi organizacijami že sedaj sodelujejo, ali jim morajo priznavati določene pravice, hkrati pa je tudi nevladnim organizacijam omogočilo, da ne bodo različno obravnavane pri različnih organih. Celostno je uredil tudi podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu za vse organizacije ne glede na njihovo pravno-organizacijsko obliko. Za nevladne organizacije iz različnih področjih delovanja so se uvedli enotni pogoji za podelitev statusa, ki temeljijo na njihovem javnokoristnem delovanju. To je omogočilo predvsem zavodom in ustanovam, da status pridobijo, saj jim tega veljavna zakonodaja pred sprejemom Zakona o nevladnih organizacijah ni omogočala. Eden izmed ciljev zakona je bil tudi pospešiti razvoj slovenskih nevladnih organizacij, saj je njihova razvitost daleč pod evropskim povprečjem.

Po podatkih aplikacije Erar (<https://erar.si/etc/nevladne/#statistika>) je v Sloveniji registriranih 28.151 nevladnih organizacij (društvo, zveza društev (24.170), zavod (3707), ustanova (266), nevladna organizacija (8)). V poslovnem registru je na voljo tudi podatek o številu zaposlenih v posamezni organizaciji. Največ je majhnih, takšnih, ki nimajo zaposlenih ali pa zaposlujejo le eno osebo (24.470 organizacij). V Sloveniji pa obstaja tudi nevladna organizacija z do 250 zaposlenimi.

Vir: <https://erar.si/etc/nevladne/#statistika>

Zakon o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18) jasno določa tudi podporno okolje za nevladne organizacije in sicer na način, da ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij, spremlja razvoj in delovanje nevladnih organizacij in opravlja tudi naslednje naloge:

- pripravlja, izvaja in vrednoti politike, predpise in ukrepe, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij,
- skrbi za koordinacijo določanja in izvajanja politik med ministrstvi in vladnimi službami na področju razvoja in delovanja nevladnih organizacij,
- skrbi za razvoj podpornega okolja za nevladne organizacije in za izvrševanje tega zakona,
- pripravlja in izvaja splošne ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov,
- zbira in obdeluje podatke o financiranju nevladnih organizacij,
- pripravlja poročila o razvoju nevladnih organizacij,
- zagotavlja administrativno tehnično podporo delovanju sveta iz 26. člena tega zakona,
- preko javnih razpisov financira projekte in programe horizontalnih mrež in regionalnih stičišč kot subjektov podpornega okolja, namenjenih spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in
- preko javnih razpisov financira druge projekte in programe nevladnih organizacij in drugih oseb, namenjenih izvajanju ukrepov za razvoj posameznih področij, ter spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in razvoju podpornega okolja za nevladne organizacije.

Ministrstva na področjih za katera so pristojna:

- sodelujejo pri pripravi, izvajanju in vrednotenju politik, predpisov in ukrepov, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij,
- pripravljajo in izvajajo politike, predpise in ukrepe, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij na svojih področjih,
- pripravljajo in izvajajo ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov na svojih področjih,
- preko javnih razpisov financirajo projekte in programe vsebinskih mrež kot subjektov podpornega okolja, namenjenih spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in
- preko javnih razpisov financirajo druge projekte in programe nevladnih organizacij in drugih oseb, namenjenih izvajanju ukrepov za razvoj posameznih področij, ter spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in razvoju podpornega okolja za nevladne organizacije.

Zakon o nevladnih organizacijah je na zakonski ravni uredil tudi status nevladne organizacije v javnem interesu. Ta status lahko enačimo z postopkom akreditacije kar je formalna potrditev usposobljenosti za izvajanje opredeljenih nalog. Vendar pa status nevladne organizacije v javnem interesu ne predstavlja enotnega kriterija za pridobivanje sredstev na razpisih ministrstev. Ministrstva namreč v pogoje za kandidiranje na razpis zelo različno uporabljajo ta kriterij.

Vendar pa v Sloveniji obstajajo tudi primeri dobre prakse podpornega okolja za nevladne organizacije, tako v sami sferi civilne družbe (nevladnih organizacij) kot tudi s strani države.

Ne glede na določbe v zakonu pa država ne zagotavlja močnega podpornega okolja oz. pomoči NVO-jem pri prijavi na razpise. Ministrstva kot financerji v veliki večini objavijo razpis, potem pa so organizacije prepuščene svojemu znanju, izkušnjam in iznajdljivosti pri prijavi projektov, ki so sofinancirani s strani države. V Sloveniji obstajajo tudi zasebna podjetja in organizacije (druge NVO), ki se profesionalno ukvarjajo s prijavi na različne razpise. Za manjše nevladne organizacije, ki kandidirajo za relativno nizka sredstva je najem agencij za pripravo kvalitetnih prijav to nesorazmerno visok strošek.

2. PRIKAZ UREDITVE NEVLADNIH ORGANIZACIJ V DRUGIH DRŽAVAH

- izvleček iz obrazložitve Zakona o nevladnih organizacijah (www.dr-rs.si EPA2300-VII)

Nevladne organizacije so vitalna sestavina evropske družbe. Zagotavljajo svobodo izražanja in povezovanja. Lahko delujejo lokalno, regionalno, nacionalno in mednarodno, pomembno pa je, da delujejo na neprofitni način.

Ne glede na urejenost statusa nevladnih organizacij tako v Evropski uniji kot tudi v Svetu Evrope, pa nacionalne ureditve praviloma ne poznajo definicije »nevladne organizacije«. Uporaba tega pojma pa je vseeno pogosta v strateških in političnih aktih organov Evropske unije oz. Sveta Evrope. Definicija nevladne organizacije, ki jo določa Zakon o nevladnih organizacijah upošteva oba ključna evropska strateška dokumenta, ki sta ta pojem že opredelila in sicer sta to: »Komisija in nevladne organizacije: Vzpostavitev tesnejšega partnerstva« - dokument s katerim je Evropska komisija opredelila pojem nevladne organizacije za potrebe svojega prihodnjega sodelovanja z njimi in »Temeljni principi o statusu nevladnih organizacij v Evropi« - dokument Sveta Evrope, s katerim je ta opredelil osnovne lastnosti, ki veljajo za vse nevladne organizacije. Gre torej za opredelitve, ki sta jih sprejeli glavna institucija Evropske unije in Svet Evrope, mednarodna organizacija s 47 članicami/evropskimi državami, in ki lahko ob upoštevanju nacionalnih opredelitev v Strategiji Vlade Republike Slovenije za sodelovanje z nevladnimi organizacijami in osnutkom Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado Republike Slovenije za obdobje 2005-2008 predstavljajo ustrezen temelj za zakonsko opredelitev pojma »nevladna organizacija«.

Evropska komisija je v dokumentu »Komisija in nevladne organizacije: Vzpostavitev tesnejšega partnerstva« nevladne organizacije opredelila s sledečimi pogoji – nevladne organizacije:

- niso ustanovljene zaradi pridobivanja osebnih koristi, čeprav smejo izvajati tudi pridobitne dejavnosti. Dobička ali presežka prihodkov nad odhodki ne delijo med svoje člane ali člane uprave.
- so prostovoljne, kar pomeni, da so bile ustanovljene prostovoljno in da običajno vključujejo tudi elemente prostovoljskega dela.
- so vsaj delno formalizirane oziroma institucionalizirane in se razlikujejo od neformalnih in »ad hoc« skupin. Običajno imajo statute ali druge dokumente, ki določajo njihovo poslanstvo, cilje in področje delovanja. Odgovorne so svojim članom in donatorjem.
- so neodvisne predvsem od vlade in drugih organov oblasti, političnih strank in gospodarskih družb.

- njihovi cilji in vrednote niso usmerjeni v njihove lastne koristi. Njihov cilj je delovati v javnem življenju nasploh, se ukvarjati z zadevami širšega pomena v dobrobit ljudi, posameznih skupin ali družbe kot celote in ne zasledujejo gospodarskih ali profesionalnih interesov svojih članov.

Podoben pristop s postavljanjem pogojev pri opredelitvi organizacije kot nevladne organizacije je uporabil tudi Svet Evrope, ki je v svojem dokumentu »Temeljni principi o statusu nevladnih organizacij v Evropi« nevladne organizacije opredelil kot tiste organizacije, ki izpolnjujejo sledeče pogoje – nevladne organizacije:

- so prostovoljne in samoupravne organizacije, ki niso podvržene ukazom javnih oblasti. Izrazi, ki določajo nevladne organizacije v nacionalnih pravnih redih, so lahko različni, vendar vključujejo združenja, dobrodelne organizacije, ustanove, sklade, neprofitne družbe. Med nevladne organizacije ne spadajo organizacije, ki delujejo kot politične stranke.
- so organizacije, ki so lahko ustanovljene s strani fizičnih ali pravnih oseb ter skupin takšnih oseb. Glede na svojo sestavo in območje delovanja so lahko nacionalne ali mednarodne.
- so praviloma članske organizacije, ni pa to nujno.
- so organizacije, katerih osnovni cilj ni ustvarjanje dobička. Dobička ne delijo med svoje člane ali ustanovitelje, temveč ga uporabljajo za doseg svojih ciljev.
- so organizacije, ki so lahko oblikovane neformalno ali formalno kot pravne osebe. Njihov status je lahko glede na nacionalno pravo različen, v skladu s tem pa uživajo različne finančne in druge ugodnosti, ki pripadajo pravnim osebam.

2.1. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ NEVLADNIH ORGANIZACIJ V SLOVENIJI

Zakon o nevladnih organizacijah ureja tudi podporno okolje za nevladne organizacije v Sloveniji. Ministrstvo, ki je pristojno za delovanje nevladnih organizacij (po sedaj veljavnem Zakonu o državni upravi (Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14, 51/16 in 36/21) je to Ministrstvo za javno upravo), spremlja razvoj in delovanje nevladnih organizacij in opravlja naslednje naloge:

- pripravlja, izvaja in vrednoti politike, predpise in ukrepe, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij,
- skrbi za koordinacijo določanja in izvajanja politik med ministrstvi in vladnimi službami na področju razvoja in delovanja nevladnih organizacij,
- skrbi za razvoj podpornega okolja za nevladne organizacije in za izvrševanje tega zakona,
- pripravlja in izvaja splošne ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov,

- zbira in obdeluje podatke o financiranju nevladnih organizacij,
- pripravlja poročila o razvoju nevladnih organizacij,
- zagotavlja administrativno tehnično podporo delovanju Sveta za nevladne organizacije,
- preko javnih razpisov financira projekte in programe horizontalnih mrež in regionalnih stičišč kot subjektov podpornega okolja, namenjenih spodbujanju razvoja nevladnih organizacij,
- preko javnih razpisov financira druge projekte in programe nevladnih organizacij in drugih oseb, namenjenih izvajanju ukrepov za razvoj posameznih področij, ter spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in razvoju podpornega okolja za nevladne organizacije.

Resorna ministrstva pa na področjih za katera so pristojna:

- sodelujejo pri pripravi, izvajanju in vrednotenju politik, predpisov in ukrepov, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij,
- pripravljajo in izvajajo politike, predpise in ukrepe, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij na svojih področjih,
- pripravljajo in izvajajo ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov na svojih področjih,
- preko javnih razpisov financirajo projekte in programe vsebinskih mrež kot subjektov podpornega okolja, namenjenih spodbujanju razvoja nevladnih organizacij, in
- preko javnih razpisov financirajo druge projekte in programe nevladnih organizacij in drugih oseb, namenjenih izvajanju ukrepov za razvoj posameznih področij, ter spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in razvoju podpornega okolja za nevladne organizacije.

Zakon o nevladnih organizacijah predvideva naslednje podporno okolje za nevladne organizacije:

- horizontalna mreža: nevladna organizacija, ki na nacionalni ravni združuje nevladne organizacije iz različnih vsebinskih področij delovanja in izvaja dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva, mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij na nacionalni ravni → to nalogo v Sloveniji igra CNVOS.
- regionalno stičišče: nevladna organizacija, ki na ravni razvojne regije, kot jo določa zakon, ki ureja skladen regionalni razvoj, ali na ravni več občin, ki predstavljajo zaključeno prostorsko celoto, združuje nevladne organizacije iz različnih vsebinskih področij delovanja in izvaja dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva, mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij na ravni svojega delovanja → Mreža regionalnih stičišč nevladnih organizacij.
- vsebinska mreža: nevladna organizacija, ki na nacionalni ravni, na ravni razvojne regije, kot jo določa zakon, ki ureja skladen regionalni razvoj, ali na ravni več občin, ki predstavljajo zaključeno prostorsko celoto, združuje nevladne organizacije z vsebinsko istega področja in izvaja dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva, mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij z istega vsebinskega

področja na ravni svojega delovanja → To nalogo v Sloveniji opravlja Slovenska mreža prostovoljskih organizacij - prostovoljstvo.org, ki je projekt Slovenske filantropije.

Tudi samoupravne lokalne skupnosti - občine izvajajo podporno okolje za nevladne organizacije in sicer na način, da načrtujejo, financirajo in izvajajo politike razvoja nevladnih organizacij, pri čemer se lahko medsebojno povezujejo.

Leta 2018 je bila sprejeta Strategija razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva. Gre za strategijo, ki jo določa Zakon o nevladnih organizacijah. Strategija zajema:

- analizo potreb nevladnih organizacij,
- temeljne politike razvoja nevladnih organizacij,
- strateške razvojne cilje nevladnih organizacij,
- vlogo države, samoupravnih lokalnih skupnosti in drugih oseb pri doseganju razvojnih ciljev nevladnih organizacij,
- glavna področja razvoja nevladnih organizacij,
- okvirna sredstva, namenjena za uresničevanje strategije in
- program ukrepov za izvajanje strategije.

Izvajanje strategije spremlja Svet Vlade Republike Slovenije za spodbujanje razvoja prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij.

2.2. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ NEVLADNIH ORGANIZACIJ V DRUGIH DRŽAVAH

Poljska, ki ima poseben Svet za javno koristne dejavnosti kot posvetovalno telo pri Ministrstvu za gospodarstvo, delo in socialne zadeve in ga sestavljajo predstavniki oblasti in nevladnih organizacij. Poljska vlada je pripravila tudi posebno Strategijo podpore razvoja civilni družbi v letih 2007-2013, ki predvideva razvoj nevladnih organizacij in socialnih partnerstev.

Dobro vzpostavljeno strukturo podpornega okolja pozna **Hrvaška**. Ta je že leta 1998 ustanovila poseben vladni urad za sodelovanje z nevladnimi organizacijami, ki mu je leta 2002 sledila ustanovitev Sveta za razvoj civilne družbe, leta 2003 pa ustanovitev Javnega sklada za razvoj civilne družbe. Sprejet je bil tudi Program sodelovanja med hrvaško vlado in nevladnim ter neprofitnim sektorjem, ki je nastal na pobudo nevladnega sektorja. Programu je sledila tudi Nacionalna strategija za razvoj civilne družbe, v kateri je država med drugim prepoznala potrebo po vzpostavitvi zadostnih standardov vključevanja nevladnih organizacij v postopke odločanja.

Podobno strategijo je na pobudo nevladnih organizacij sprejela tudi **Bosna in Hercegovina** in sicer Strategijo sodelovanja med vlado bosansko - podrinjskega kantona in nevladnim sektorjem bosansko - podrinjskega kantona za obdobje 2009-2013. Ta med drugim predvideva tudi vzpostavitev posebnega Urada za sodelovanje z nevladnim sektorjem in Sveta civilne družbe. Omenjeni svet ima tudi nalogo nadzora nad izvajanjem strategije.

Estonija ima poseben strateški dokument z imenom Koncept razvoja civilne družbe, ki predstavlja dogovor o partnerskem sodelovanju med državo in neprofitnim sektorjem. Za namene lažje izvedbe je bil naknadno sprejet še poseben Akcijski načrt za izvedbo Koncepta razvoja civilne družbe. Za izvajanja nadzora nad njegovim izvajanjem je bil ustanovljen poseben odbor.

Drugačno rešitev pozna **Latvija**, ki nima posebne nacionalne strategije razvoja nevladnih organizacij, sprejela pa je poseben Sporazum o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Kabinetom ministrov, ki so ga podpisali tudi predstavniki nevladnih organizacij. V njem so določeni mehanizmi in standardi sodelovanja nevladnih organizacij pri sprejemanju predpisov, vlada pa je naknadno ustanovila tudi Svet za izvedbo Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Kabinetom ministrov, ki predstavlja posvetovalno telo in promovira cilje sporazuma.

3. AKREDITACIJE OZ. STATUS NVO V JAVNEM INTERESU

Akreditiranje je, kot določa Zakon o akreditaciji (Uradni list RS, št. 59/99), strokovni postopek, s katerim nacionalna akreditacijska služba s podeljeno akreditacijsko listino formalno potrди usposobljenost za izvajanje opredeljenih nalog na področju ugotavljanja skladnosti.

3.1. NEVLADNA ORGANIZACIJA V JAVNEM INTERESU

Na področju nevladnih organizacij lahko akreditacijo enačimo s statusom nevladne organizacije v javnem interesu. Zakon o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18) določa, da se organizaciji podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na določenem področju, če njeno delovanje na tem področju presega interese njenih ustanoviteljev oziroma njenih članov in če je splošno koristno. Nevladni organizaciji se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na različnih področjih.

Nevladna organizacija mora izpolnjevati naslednje pogoje, da lahko pridobi status nevladne organizacije v javnem interesu:

- njeni člani, če gre za člansko organizacijo, niso pravne osebe javnega prava,
- ima dejavnost, ki je v javnem interesu, opredeljeno v ustanovitvenem aktu,
- deluje najmanj dve leti pred vložitvijo vloge za podelitev statusa,
- lahko izkaže pomembnejše dosežke svojega delovanja na področju zgoraj naštetih področij delovanja v zadnjih dveh letih pred vložitvijo vloge,
- zadnji dve leti pred vložitvijo vloge je sredstva pretežno uporabljala za opravljanje dejavnosti v javnem interesu na področju zgoraj naštetih področij delovanja in je redno izvajala programe, projekte ali druge aktivnosti za uresničevanje namena in ciljev, ki so v javnem interesu,
- ima izdelan najmanj dvoletni program bodočega delovanja na področju zgoraj naštetih področij delovanja, ki vsebuje redno izvajanje dejavnosti v javnem interesu,
- ji ni bila pravnomočno izrečena sankcija globe za hujši davčni prekršek ali prekršek, katerega narava je posebno huda, in ni bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja,
- nad njo ni začel stečajni postopek ali postopek likvidacije in
- druge pogoje, če tako določa zakon.

Nevladne organizacije, ki pridobijo status delovanja v javnem interesu, imajo določene ugodnosti, saj status prinaša prednosti pri javnih razpisih, možnost prejetja donacije 1 % dohodnine (Zakon o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19, ki je bil sprejet konec decembra 2020 (Uradni list RS, št. 203/20 in 15/21 – ZDUOP), oprostitev določenih taks, možnost brezplačne uporabe prostorov in druge.

3.2. MEDNARODNA PRIMERJAVA

Kljub odsotnosti definicije v nacionalnih predpisih pa nekateri pravni redi drugih držav članic Evropske unije vseeno, podobno kot Slovenija, poznajo poseben status za nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu, in v ta namen opredeljujejo tudi pogoje, da lahko organizacija takšen status pridobi.

Madžarska

Na Madžarskem lahko tako pravna oseba pridobi poseben status organizacije v javnem interesu pod sledečimi pogoji:

- izvaja javno koristne dejavnosti, to je dejavnosti, ki neposredno ali posredno dopolnjuje izvajanje javnih nalog državnih ali lokalnih organov in s tem zadovoljuje določene potrebe javnosti ali posameznikov,
- ima zadostne finančne vire (kar se presoja glede na letne prihodke, glede na izkazan presežek prihodkov ali glede na delež plač v vseh odhodkih) in družbeno podporo (kar se presoja glede na delež namenitve dela dohodnine kot donacij, ki ga organizacija dobi od zavezancev za dohodnino, glede na strukturo stroškov, ki se porabijo za javnokoristne aktivnosti ali glede na povprečno število prostovoljcev),
- njen temeljni akt določa katere javne naloge organizacija dopolnjuje in katere so njene aktivnosti,
- dejavnosti, ki jih izvaja, nudi vsem ne glede na morebitno članstvo v organizaciji,
- pridobitno dejavnost lahko izvaja samo, če s tem ne ogrozi uresničevanja svojih javnokoristnih namenov,
- dobička ne deli, temveč ga mora uporabiti za izvajanje svojih dejavnosti in
- se politično ne udejstvuje, finančno ne sme podpirati političnih strank ter je od njih neodvisna.

Poljska

Poljski zakon o javno koristnem delovanju in prostovoljstvu določa, da lahko organizacija pridobi poseben status v javnem interesu, v kolikor deluje na enem od vnaprej določenih področij (teh je 33) in pri tem izpolnjuje še sledeče pogoje:

- delovati mora v interesu celotne družbe ali določene ogrožene družbene skupine,
- javno koristno dejavnost izvaja nepretrgoma že najmanj dve leti,
- v kolikor izvaja pridobitno dejavnost, mora biti ta dopolnilna njeni glavni dejavnosti, ki je v javnem interesu,
- presežek prihodkov nad odhodki namenja za izvajanje dejavnosti v javnem interesu,
- poleg izvršilnega ali upravljaljskega ima še poseben nadzorni organ,
- njena notranja pravila prepovedujejo z zakonom določena dejanja, ki bi lahko vodila v konflikt interesov in
- svojih javno koristnih dejavnosti ne nudi le svojim članom (v kolikor so organizirane kot društvo).

O podelitvi statusa v javnem interesu na Poljskem odloča sodišče.

Romunija

Tudi v Romuniji lahko neprofitna organizacija pridobi poseben status v javnem interesu, če izpolni z zakonom določene pogoje:

- svoje aktivnosti izvaja v javnem ali v skupnem interesu,
- redno deluje vsaj tri leta in je v tem času že vsaj delno dosegla svoje cilje,
- iz njenega poročila o delu je razviden tudi razvoj njenih dejavnosti,
- ima določeno premoženje, člane in zaposlene delavce, ki ji omogočajo, da dosega svoje cilje in
- ima sklenjene partnerske sporazume z javnimi organi ali drugimi nevladnimi organizacijami.

O podelitvi statusa odloča Generalni sekretariat vlade na podlagi mnenja pristojnega ministrstva. Nevladne organizacije s podeljenim statusom v javnem interesu imajo pravico do prostega dostopa do nekaterih javnih dobrin in pravico da uporabljajo termin »status v javnem interesu« na svojih dokumentih.

Francija

Podoben sistem pozna tudi Francija, kjer lahko poseben status društvom in ustanovam podeli Državni svet (Conseil d'Etat), v kolikor se te pretežno ukvarjajo z dejavnostmi v javnem interesu, ustrezajo zahtevam sveta o finančni stabilnosti in velikosti organizacije, ter prilagodijo svoje temeljne akte zahtevam sveta glede načina upravljanja, uporabe sredstev in omejitve razdelitve premoženja v primeru prenehanja.

Velika Britanija

V Angliji in Walesu poseben status za javnokoristne organizacije poznajo že od leta 1601, ko je kraljica Elizabeta I. sprejela »English Statute of Charitable Uses«. Sicer pa javnokoristne organizacije, ki se v Veliki Britaniji imenujejo Charities ureja zakon (Charities Act), ki je bil nazadnje spremenjen let 2011. Status organizacijam podeljuje in jih nadzoruje posebna komisija (Charities Commission for England and Wales), ki kot neodvisni vladni oddelek deluje od leta 1993 (ustanovljena je sicer bila leta 1853). Dejavnosti, ki so v javnem interesu, določa zakon: boj proti revščini, izobraževanje, zdravje, razvoj skupnosti, umetnost, kultura, dediščina, znanost, amaterski šport, človekove pravice ipd. Sistem je zasnovan tako, da je registracija obenem obveza in pravica organizacije. Če organizacija izpolnjuje določene pogoje (letni prihodek presega določeno mejo, ustanovljena je za javnokoristne namene, celotna njena dejavnost je javnokoristna), se mora obvezno registrirati kot charity, komisija pa tudi ne more zavrniti njenega vpisa.

Irska

Podobno kot v Angliji in Walesu lahko tudi na Irskem poseben status dobijo le organizacije, ki so ustanovljene izključno za izvajanje javnokoristne dejavnosti. Zakon iz leta 2009 kot takšne dejavnosti določa: boj proti revščini, izobraževanje, religija, prostovoljstvo, zdravje, razvoj skupnosti ipd.. Status podeljuje poseben organ – Charities Regulatory Authority, ki vodi tudi register organizacij s statusom.

3.3. STATUS NEVLADNE ORGANIZACIJE V JAVNEM INTERESU V MLADINSKEM SEKTORJU

Nevladni sektor se je v Sloveniji formalno uredil s sprejetjem Zakona o nevladnih organizacijah šele leta 2018. Vendar pa Slovenija na področju mladinske politike in nevladnih organizacij na tem področju, že leta 1991 z ustanovitvijo Urada za mladino prepoznala pomembnost delovanja civilne družbe na tem področju. Za ta namen jemljemo ureditev statusa v javnem interesu v mladinskem sektorju kot primer dobre prakse, ki ga podrobneje dodelamo v tem podpoglavju.

Leta 2010 je bil sprejet Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/10 in 21/18 – ZNOrg), ki opredeljuje mladinski sektor in določa javni interes v mladinskem sektorju ter način uresničevanja javnega interesa v mladinskem sektorju.

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju jasno opredeljuje pogoje za pridobitev statusa organizacije v javnem interesu. Organizacije v mladinskem sektorju morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da redno izvajajo mladinske programe oziroma programe za mlade na naslednjih področjih: področje avtonomijo mladih, neformalno učenje in usposabljanje ter večanje kompetenc mladih, dostop mladih do trga delovne sile in razvoj podjetnosti mladih, skrb za mlade z manj priložnostmi v družbi, prostovoljstvo, solidarnost in medgeneracijsko sodelovanje mladih, mobilnost mladih in mednarodno povezovanje, zdrav način življenja in preprečevanje različnih oblik odvisnosti mladih, dostop mladih do kulturnih dobrin in spodbujanje ustvarjalnosti ter inovativnosti mladih in sodelovanje mladih pri upravljanju javnih zadev v družbi.
- da izkazujejo pomembnejše dosežke pri razvoju in povezovanju mladinskega dela in
- da razpolagajo z ustreznimi materialnimi in človeškimi zmogljivostmi za delovanje.

Poleg teh pogojev pa morajo organizacije v mladinskem sektorju izpolnjevati še določene posebne pogoje.

Po tem zakonu lahko mladinska organizacija pridobi status nacionalne mladinske organizacije v mladinskem sektorju, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- Mladinska organizacija, ki ima status organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju, pridobi status nacionalne mladinske organizacije, če ima najmanj 300 članic oziroma članov in je organizirana tako, da ima v statutu oziroma drugem internem aktu opredeljene notranje teritorialno organizirane enote, ki delujejo v večini statističnih teritorialnih enot v Republiki Sloveniji, določenih na ravni NUTS 3 v skladu s predpisi Evropske unije o skupni klasifikaciji teritorialnih enot.
- Mladinska organizacija, katere člani so pripadniki italijanske ali madžarske narodne skupnosti oziroma romske skupnosti, si pridobi status nacionalne mladinske organizacije, ne glede na pogoje glede članstva in teritorialne organiziranosti iz prejšnjega odstavka.

Kot izvedbeni podzakonski akt tega zakona pa je bil v letu 2011 sprejet še Pravilnik o izvajanju Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 47/11). S pravilnikom so se podrobneje določili pogoji za podelitev statusa organizacij v javnem interesu v mladinskem sektorju in postopek izbire upravičencev do sofinanciranja v mladinskem sektorju ter merila in način podelitve državnih priznanj v mladinskem sektorju.

Pravilnik še bolj podrobno določa pogoje za pridobitev statusa organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju, pa tudi postopek izbire upravičencev do sofinanciranja programov v mladinskem sektorju.

Na razpisih oz. pozivih za sofinanciranje programov v mladinskem sektorju lahko kandidirajo samo mladinske organizacije, ki imajo status mladinske organizacije v javnem interesu in s tem izpolnjujejo pogoje, da so mladinske organizacije. Ob tem je možna tudi izjema, da lahko mladinska organizacija oziroma organizacija za mlade, ki še nima statusa organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju in se želi prijaviti na napovedani javni poziv, vložiti vlogo za pridobitev statusa organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju vsaj tri dni pred začetkom prijavnega roka na javni poziv za sofinanciranje. Njena prijava se upošteva, če urad ugotovi, da izpolnjuje pogoje za pridobitev statusa organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju. Prijavitelj v prijavi na razpis zgolj navedejo, da imajo navedeni status, Urad za mladino pa preveri točnost tega podatka. V postopku ugotavljanja izpolnjevanja pogojev se vrednotijo predloženi programi prijaviteljev, drugi pogoji prijavitelja pa se upoštevajo na podlagi razpoložljivih podatkov iz predhodnega postopka.

3.4. STATUS NVO V JAVNEM INTERESU NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA, DRUŽINSKE POLITIKE, INVALIDSKEGA VARSTVA, OPRAVLJANJA HUMANITARNE DEJAVNOSTI, VARSTVA ENAKIH MOŽNOSTI ŽENSK IN MOŠKIH, VARSTVA PRED DISKRIMINACIJO ALI VARSTVA ČLOVEKOVIH PRAVIC, VOJNIH INVALIDOV, ŽRTEV VOJNEGA NASILJA TER VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

V letu 2019 je bil na podlagi Zakona o nevladnih organizacijah sprejet Pravilnik o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov delovanja nevladne organizacije za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju dela, družine, socialnih zadev in enakih možnosti (Uradni list RS, št. 59/19). Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti podeljuje status nevladne organizacije v javnem interesu na podlagi zgoraj omenjenih predpisov ter na podlagi zakona o socialnem varstvu.

Status nevladne organizacije v javnem interesu na področju socialnega varstva lahko organizacija pridobi, če njeno delovanje na tem področju presega interese njenih ustanoviteljev oz. njenih članov, če je splošno koristno ter če izpolnjuje splošne pogoje zapisane v pravnih aktih.

Status nevladne organizacije v javnem interesu na področju socialnega varstva lahko organizacija pridobi, če poleg splošnih pogojev, ki jih določa ZNORG, izpolnjuje tudi posebne pogoje:

- da ima sprejet program dela, iz katerega je razvidno, da deluje v javnem interesu na področju preprečevanja ali odpravljanja socialnih stisk in težav posameznikov, družin ali skupin prebivalstva in v skladu s kodeksom etičnih načel v socialnem varstvu;
- da zagotavlja strokovno usposobljen kader po tem zakonu.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v svojih »rednih« razpisih (npr. Javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov za leto 2021 <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/sociala/Javni-razpisi/Javni-razpis-za-sofinanciranje-socialnovarstvenih-programov-za-leto-2021.pdf>) postavi splošni kriterij (poleg ostalih kriterijev), da na javnem razpisu lahko kandidirajo nevladne organizacije, ki imajo status humanitarne organizacije ali status invalidske organizacije ali status nevladne organizacije v javnem interesu na področju socialnega varstva ali na področju družinske politike. Ministrstvo preko razpisov (v letu 2019, 2020 in 2021) financira zgolj nevladne organizacije, ki so dobile status, da so nevladne organizacije v javnem interesu.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve je v juniju 2020 objavilo Javni razpis za sofinanciranje projektov za pomoč najbolj ranljivim skupinam prebivalcev zaradi epidemije COVID-19 in zmanjševanje njenih posledic. Javni razpis je financirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. V tem javnem razpisu ni bil pogoj, da ima nevladna organizacija status organizacije v javnem interesu.

3.5. STATUS NEVLADNE ORGANIZACIJE V JAVNEM INTERESU S PODROČJA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Nevladna organizacija pridobi status v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva, če izpolnjuje pogoje, ki jih določa Zakon o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18) in Pravilnik o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov delovanja nevladnih organizacij za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva (Uradni list RS, št. 13/19), ki pogoje še podrobneje opredeljuje

Pravilnik o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov delovanja nevladne organizacije za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva določa, da se kot pomembnejši dosežek NVO šteje dosežek, ki presega interese članov ali ustanoviteljev NVO in je splošno koristen, NVO pa izvaja aktivnosti, ki so usklajene s strateškimi dokumenti Republike Slovenije (kot so na primer strategije razvoja na posameznem področju, resolucije, nacionalni oziroma akcijski programi, ukrepi).

Ministrstvo za zdravje v razpisih (npr. Javni razpis za sofinanciranje programov varovanja in krepitve zdravja do leta 2022 <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2019004300001/javni-razpis-za-sofinanciranje-programov-varovanja-in-krepitve-zdravja-do-leta-2022-ob-253119>) ne postavi kriterija (poleg ostalih kriterijev), da na javnem razpisu lahko kandidirajo le nevladne organizacije s statusom nevladne organizacije v javnem interesu na področju zdravja. Na razpise Ministrstva za zdravje se lahko torej prijavijo organizacije, ki so bodisi neprofitne nevladne organizacije s sedežem v Republiki Sloveniji, bodisi neprofitni javni zavodi s sedežem v Republiki Sloveniji.

4. RAZPISI

4.1. MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO – RAZPISI ZA NEVLADNE ORGANIZACIJE

Ministrstvo za javno upravo je v letu 2019 objavilo Javni razpis za razvoj in profesionalizacijo nevladnih organizacij in prostovoljstva. V tem razpisu je šlo za sofinanciranje trajnostno naravnanih delovnih mest, ki prispevajo k razvoju in profesionalizaciji nevladnih organizacij in prostovoljstva v Sloveniji. Ministrstvo je s tem razpisom subvencioniralo trajnostno naravnana delovna mesta v nevladnih organizacijah in delovna mesta za mentorje in koordinatorje prostovoljstva v prostovoljskih organizacijah.

Predmet javnega razpisa je bilo sofinanciranje trajnostno naravnanih delovnih mest, ki bodo prispevala k razvoju in profesionalizaciji nevladnih organizacij in prostovoljstva v Sloveniji. Sofinancirane so bile organizacije, ki so ustrezno identificirale in naslavljale potrebe v okolju z zagotavljanjem učinkovitih in kakovostnih storitev in so prispevale k zagotavljanju trajnostno naravnanih delovnih mest v nevladnem sektorju.

V Sloveniji je bilo marca 2018 registriranih nekaj več kot 27.800 nevladnih organizacij, od tega 24.100 društev, 3.460 zasebnih zavodov ter 260 ustanov. Po podatkih za leto 2017 so skupaj zaposlovale nekaj več kot 7.800 oseb, kar predstavlja zgolj 0,91 % vseh delovno aktivnih prebivalcev, medtem ko ta delež v državah EU znaša 5,42%. Ministrstvo je v okviru javnega razpisa želelo s subvencioniranjem trajnostno naravnanih delovnih mest (npr. na področju organizacijskega razvoja organizacije, fundraisinga/zbiranja sredstev, pravnega svetovanja, projektnega vodenja, (digitalnega) marketinga, komuniciranja, socialnih inovacij, upravnega poslovanja organizacije, ipd...) omogočiti razvoj in okrepiti profesionalizacijo nevladnega sektorja, da bo lahko razvijal dejavnosti in storitve, ki bodo omogočile trajnost in stabilnost nevladnih organizacij ter inovacijski in razvojni potencial nevladnega sektorja v Sloveniji.

Pogoji za prijavo na razpis so bili zelo splošni. Nevladna organizacija je morala izpolnjevati pogoje, da je pravna oseba zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji, da so jo ustanovile izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava, je nepridobitna, je neprofitna, je neodvisna od drugih subjektov in ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica. Prav tako na razpisu niso smeli sodelovati Mladinski sveti, ker njihov status ureja Zakon o mladinskih svetih.

Na razpisu so lahko sodelovale vse nevladne organizacije. Status nevladne organizacije v javnem interesu ni bil pogoj za kandidiranje na razpisu.

Ministrstvo za javno upravo je prav tako v letu 2019 objavilo Javni razpis za podporno okolje za razvoj nevladnih organizacij 2019 – 2023. Namen tega javnega razpisa je bila krepitev zmogljivosti nevladnih organizacij za zagovorništvo, za organizacijski razvoj NVO in za izvajanje javnih storitev tj. krepitev čezsektorskega sodelovanja, povezovanja in vzpostavljanja partnerstev z namenom reševanja družbenih izzivov. S tem razpisom se je financirala horizontalne mreže NVO (sredstva je na razpisu pridobil CNVOS), dvanajstih regionalnih stičišč NVO – eno regionalno stičišče na posamezno regijo *Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada v okviru odziva Unije na pandemijo COVID-19.*

(sredstva je na razpisu pridobilo dvanajst regionalnih stičišč, ki so združeni v Mreža regionalnih stičišč nevladnih organizacij) in ene mreže za prostovoljstvo (sredstva na razpisu je pridobila Slovenska filantropija – Združenje za promocijo prostovoljstva).

Tudi na tem razpisu so lahko kandidirale nevladne organizacije brez statusa nevladne organizacije v javnem interesu.

4.2. RAZPISI MESTNE OBČINE LJUBLJANA

Sofinanciranje programov in/ali projektov v MOL za leto 2021 in/ali za leta od 2021 do 2023:
Socialno varstvo in varovanje zdravja – Ljubljana – zdravo mesto

Namen javnega razpisa je bilo sofinanciranje projektov in/ali programov nevladnih organizacij in tudi javnih zavodov, namenjenih ranljivim skupinam občank in občanov Mestne občine Ljubljana ter vseh tistih, ki bivajo ali se zadržujejo na območju MOL. Cilj razpisa je bil, da se na razpisnih področjih zagotovi kvalitetne programe z jasno razvidnimi elementi podpore pri reševanju stisk in težav oziroma tvegane življenjske situacije potencialnih uporabnic in uporabnikov ter splošno preventivne programe varovanja zdravja, vse z vsebinami, ki ne spadajo v mrežo javne službe oziroma katerih financiranje ureja veljavna zakonodaja.

Razpis Mestne občine Ljubljana med pogoji za kandidiranje na razpis določa predvsem, da se dodeljena sredstva uporabijo za ranljive skupine občank in občanov Mestne občine Ljubljana, kot tudi tistih, ki se zadržujejo in bivajo na območju občine. Razpis med kriteriji ne izpostavlja statusa nevladne organizacije v javnem interesu, določi pa kriterij, da prijavitelj izvaja prijavljeni program na območju MOL ter, da prijavitelj izvaja prijavljeni program prvenstveno za občanke in občane MOL oziroma za osebe, ki bivajo ali se zadržujejo na območju MOL.

Javni razpis za sofinanciranje projektov za leto 2021 in programov za obdobje 2021 do 2023 s področja mladinskega sektorja v MOL

Predmet razpisa je bilo sofinanciranje programov in projektov s področja mladinskega sektorja, ki jih na območju MOL izvajajo mladinske nepridobitne organizacije. Razpis je bil namenjen programom in projektom mladinskih aktivnosti, mreženju nepridobitnih organizacij ter sekundarnim preventivnim programom za otroke in mladostnike.

Med razpisnimi pogoji je, da je prijavljena nevladna organizacija mladinska nepridobitna organizacija. To je tista organizacija, ki deluje v mladinskem sektorju in ki je ustanovljena po enem od naslednjih zakonov: Zakonu o društvih, Zakonu o zavodih, Zakonu o ustanovah in Zakonu o skupnosti študentov, in drugo. Prav tako mora izpolnjevati tudi pogoj lokalnosti, torej da so programi namenjeni mladim na območju MOL.

4.3. RAZPISI MESTNE OBČINE MARIBOR

Javni razpis za sofinanciranje programov za krepitev zdravja v Mestni občini Maribor v letu 2021

Mestna občina Maribor je objavila razpis za sofinanciranje neprofitnih programov za krepitev zdravja prebivalstva na območju Mestne občine Maribor, ki vzpodbujajo procese promocije, varovanja, krepitev, izobraževanja in ohranjanja zdravja celotne populacije.

Med razpisnimi pogoji občina izpostavlja, da morajo imeti nevladne organizacije, ki delujejo na področju zdravja, sedež na območju Mestne občine Maribor. V razpisu pa je jasno določeno, da se med nevladne organizacije, ki izpolnjujejo pogoje, določene s predpisi iz področja zdravja, štejejo tudi nevladne organizacije s statusom delovanja v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva.

Javni razpis za sofinanciranje mladinskih dejavnosti v Mestni občini Maribor v letu 2021

Mestna občina Maribor je v aprilu 2021 objavila razpis za sofinanciranje mladinskih dejavnosti v Mestni občini Maribor. Namen razpisa je sofinanciranje kakovostnih projektov na področju mladinskih dejavnosti.

Prijavljene organizacije morajo poleg splošnih pogojev (zakonska definicija nevladne organizacije) izpolnjevati tudi pogoj, da imajo sedež v Mestni občini Maribor. Poleg ostalih splošnih pogojev, pa morajo prijavitelje izpolnjevati še naslednje pogoje: priprava, izvedba in evalvacija projekta morata potekati v sodelovanju z mladimi, pri čemer mora biti predvideno sodelovanje mladih z manj priložnostmi, izvedbene vsebine projekta morajo biti namenjene mladim, prijavitelj mora v okviru projekta izvajati tudi aktivnosti, ki so namenjene mladim z manj priložnostmi, udeleženci projektnih aktivnosti morajo biti mladi, ki se izobražujejo, delajo, bivajo ali se zadržujejo na območju MOM, projekt mora biti izveden na območju MOM.

5. PRIMERI DOBRIH PRAKS PODPORNEGA OKOLJA V SLOVENIJI

5.1. MOVIT

MOVIT izvaja naloge Nacionalne agencije v programih EU na področju mladine od maja 1999. V tej vlogi MOVIT upravlja posredno centralizirana sredstva proračuna EU in omogoča pridobitev podpore za različne oblike učnih mobilnosti v mladinskem delu in krepitev solidarnosti na lokalni, nacionalni in evropski ravni ter kompetenčni razvoj mladih, istočasno pa izvaja aktivnosti za splošni razvoj mladinskega evropskega sodelovanja na področju mladine. Pomemben del dejavnosti MOVIT-a je tudi publicistična dejavnost, v okviru katere so nastala nekatera temeljna dela za razvoj mladinskega dela, še posebej pa učnih mobilnosti v mladinskem delu.

Poleg vloge Nacionalne agencije MOVIT izvaja tudi dejavnost Eurodeska, brezplačnega infoservisa Evropske komisije, ki nudi evropske informacije za mlade. Namenjen je tako mladim samim kot tudi tistim, ki se pri svojem vsakdanjem delu srečujejo z mladimi in njihovimi vprašanji – svetovalcem, učiteljem, mladinskim delavcem, informatorjem in drugim.

Od leta 2002 v okviru MOVIT-a deluje tudi SALTO South East Europe Resource Centre. Z organizacijo usposabljanj, kontaktnih seminarjev in uporabo številnih drugih orodij spodbuja in podpira sodelovanje s partnerji iz Jugovzhodne Evrope v okviru programa Erasmus+: Mladi v akciji. Pri tem mu pomagajo mreže trenerjev in akreditorjev ter kontaktne točke v državah Jugovzhodne Evrope. SALTO SEE RC je eden izmed šestih podpornih centrov SALTO-YOUTH v Evropi.

Za namen izvajanja nalog nacionalnih struktur v programih EU MOVIT sodeluje z Uradom RS za mladino, ki deluje v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ki zagotavlja tudi sredstva za sofinanciranje stroškov delovanja teh struktur.

Ker MOVIT izvaja naloge Nacionalne agencije v programih EU, ima na spletni strani tudi zelo dobro podporo za uporabnike storitev. Te obsegajo kratke video predstavitve programov, brošure in priročnike za različne programe.

MOVIT izvaja tudi akreditacijo organizacij. Prednost pridobljene akreditacije za organizacije je poenostavljen dostop do možnosti financiranja za ključni ukrep programa Erasmus+ za čas veljavnosti akreditacije. Organizacija z odobreno akreditacijo bo tako lahko zaprosala za sredstva v okviru posameznih vlog, katerim bo namenjen en prijavni rok na leto. Prijavni obrazec le-teh bo močno poenostavljen in bo hkrati omogočal fleksibilnost pri izvajanju aktivnosti. Pogoji za akreditiranje organizacije so jasno začrtani (organizacije, ki imajo vsaj dve leti izkušenj z izvajanjem aktivnosti na področju mladine, pri tem predhodne izkušnje s programom Erasmus+ (2014-2020) niso obvezne. Prijavitelji morajo v akreditaciji opredeliti svoje dolgoročne cilje in načrt aktivnosti, ki jih nameravajo izvesti v posameznem letu v okviru programa, pričakovane koristi in pristop k vodenju projektov.)

Podpora uporabnikom storitev obsega tudi Vodnik po programu Erasmus+, dobro je razložen prijavni postopek. Poleg tega MOVIT izobražuje tudi t. i. trenerje, ki so na voljo za uporabnike.

5.2. CNVOS - Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij

CNVOS je krovna mreža slovenskih nevladnih organizacij. S svojim znanjem in izkušnjami, s strokovnjaki s področij zagovorništva, prava, vodenja projektov, financ in komuniciranja slovenskemu nevladnemu sektorju zagotavljajo celostno in profesionalno strokovno podporo, razvijajo potenciale sektorja in spodbujajo kreativno in kritično miselnost. CNVOS je organiziran kot zasebni zavod.

CNVOS je leta 2001 ustanovilo 27 nevladnih organizacij, v zadnjih letih se CNVOS pridruži prek 150 organizacij letno, skupaj neposredno združujejo prek 1400 zvez, društev, zavodov in ustanov posredno pa prek 10.000 nevladnih organizacij.

CNVOS kot krovna mreža slovenskih nevladnih organizacij nudi svojim članom (in tudi nečlanom) podporo v obliki:

- Spletno mesto Razpisi (obveščanje o razpisih oz. priložnostih za pridobitev sredstev)
- Delavnice za nevladni in tudi vladni sektor (predstavniki ministrstev, vlad, župani, direktorji javnih zavodov) ter gospodarstvo
- Svetovanje, pomoč, reševanje (pomoč pri ustanavljanju društev oz. drugih NVO; pravni, davčni in razpisni nasveti)
- Aplikacija e-pravnik (brezplačna izdelava ustanovitvenega akta, avtorska pogodba, dogovor o prostovoljskem delu)
- Brezplačne spletne delavnice, webinarji
- CNVOS vodiči (Ustanovitev in upravljanje NVO, Davki in računovodstvo, Delo v NVO, Posebni statusi za NVO)

PROGRAM ACTIVE CITIZENS FOUND

Program Active Citizens Fund v Sloveniji je namenjen nevladnim organizacijam. Slovenija je ena izmed petnajstih držav članic EU, ki jim države donatorice – Norveška, Islandija in Lihtenštajn – namenjajo sredstva preko tega programa.

Osrednji cilji sklada na ravni EU so okrepljena civilna družba, aktivno državljanstvo ter opolnomočene ranljive skupine. Program Active Citizens Fund v obdobju 2014–2021 poseben poudarek namenja dolgoročnemu trajnostnemu razvoju in krepitvi nevladnega sektorja. S tem želi okrepiti vlogo nevladnih organizacij pri spodbujanju demokratičnega vodenja države, vključevanja javnosti v odločanje na nacionalni in lokalni ravni ter krepitvi človekovih pravic. Pomembna prednostna naloga programa je tudi krepitev sodelovanja med slovenskimi civilnodružbenimi organizacijami in organizacijami iz držav donatoric – Islandije, Lihtenštajna in Norveške.

Program Active Citizens Fund 2014-2021 v Sloveniji upravlja CNVOS – Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij v konzorciju z Zavodom PIP – Pravni in informacijski center Maribor in Društvom za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto – DRPD Novo mesto.

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada v okviru odziva Unije na pandemijo COVID-19.

Program Active Citizens Fund nudi tehnično podporo, mentorstvo in treninge za prijavitelje in bodoče izvajalce. Nudi tudi storitve svetovanja (svetovanje je namenjeno vsem potencialnim prijaviteljem na razpis, zaradi boljšega razumevanja razpisa in njegovih ciljev, izboljševanja in nadgradnje projektnih idej ter razreševanju dilem pri pisanju prijav), informativnih delavnic (informativne delavnice so namenjene potencialnim prijaviteljem projektov na posameznem razpisu.), delavnic za razvoj projektnih idej (pomoč pri izpopolnjevanju projektne ideje v skladu s cilji razpisa ter vzpostavitev uspešnih partnerstev) in podpora za izvajalce projektov (izvajalcem projektov v okviru programa Active Citizens Fund v Sloveniji so na različne načine na voljo skozi celoten proces izvajanja projektov.)

5.3. SLOVENSKI PODJETNIŠKI SKLAD

Slovenski podjetniški sklad (SPS) je javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo. Namenjen je za podporo mikro, malih in srednje velikih, start-upov in scale-upov, ki z učinkovitimi finančnimi in vsebinskimi spodbudami zmanjšuje vrzeli pri dostopu do finančnih sredstev in do vsebinske podpore ter omogoča sofinanciranje različnih poslovnih storitev. Žal Slovenski podjetniški sklad ne nudi storitev nevladnim organizacijam. Namenjen je zgolj v podporo podjetjem.

Osnovna naloga SPS-a je, da s svojimi instrumenti in ukrepi prispeva k olajšanju dostopa do finančnih in vsebinskih spodbud.

Slovenski podjetniški sklad uporabnikom nudi naslednje podpore:

- E-portal (podjetnikom omogoča hitro, varno in enostavno oddajo celotne vloge na javni razpis ali poziv)
- Pripomoček za pripravo poslovnega načrta (priprava poslovnih načrtov za manjše in vsebinsko manj zahtevne investicije in projekte)
- Pripomoček za pripravo amortizacijskega načrta (za lažji izračun anuitete kredita)
- Brezplačna pomoč pri pripravi vloge za vavčarje.

Za Analizo podpore nevladnih organizacij s strani vladnih akterjev je Slovenski podjetniški sklad zanimiv kot primer dobre prakse, ki nudi dobro podporo svojim uporabnikom. Predvsem zato je zanimiv kot primer dobre prakse, ker je javni sklad Republike Slovenije (torej ustanovljen s strani države).

6. ZAKLJUČEK

S sprejemom in uveljavitvijo Zakona o nevladnih organizacijah leta 2018 je bil narejen pomemben korak k ureditvi statusa in organizacije nevladnih organizacij. Vendar pa je podporno okolje za delovanje nevladnih organizacij še vedno zelo šibko in razdrobljeno po področjih delovanja različnih nevladnih organizacij. Veliko število nevladnih organizacij in njihova velikost k ureditvi civilnega sektorja ne pripomore.

Slovenija je že v letu 1991 prepoznala pomembnost mladine in mladih z ustanovitvijo Urada za mladino RS, ki deluje v sestavi Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Urad za mladino je krovna organizacija na področju mladinskega dela, pri oblikovanju mladinskih politik pa ohranja relativno samostojen položaj in zagotavlja finančno podporo mladinskim programom in programom za mlade. Iz teh razlogov je tudi financiranje in akreditiranje mladinskih organizacij urejeno drugače kot za druga področja nevladnega sektorja.

Mladinski sektor, ki paše tudi v del nevladnega sektorja, je že v letu 2010 dobil krovni zakon (Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/10 in 21/18 – ZNOrg)), ki ureja vsa področja delovanja, vključno s pogoji za pridobitev statusa mladinske organizacije v javnem interesu.

Nevladni sektor v Sloveniji se je celovito uredil šele s sprejemom Zakona o nevladnih organizacijah v letu 2018. Po sprejemu zakona, so bili za namen določitve kriterijev za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu, sprejeti podzakonski akti (pravilniki), ki urejajo to na različnih področjih. Vendar pa je od razpisov različnih financerjev odvisno, če je kriterij za pridobitev sredstev status nevladne organizacije v javnem interesu, dosežen.

Ministrstvo za zdravje tega pogoja v razpisu ne postavlja. V nadaljevanju pa bi bilo zanimivo preveriti koliko nevladnih organizacij, ki nimajo statusa nevladne organizacije v javnem interesu, je prejemnikov sredstev na zadnjem razpisu Ministrstva za zdravje (na dan 9. 4. 2021 je po podatkih AJPES 121 nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu na področju zdravja: <https://www.ajpes.si/eeno#/rezultati;PristojnoMinistrstvo=5030544000;Aktivnost=true;StanjeNaDan=2021-4-9>)

Ne glede na vsa določila Zakona o nevladnih organizacijah, vladni akterji v Sloveniji ne nudijo posebnega podpornega okolja nevladnim organizacijam.

Menimo, da bi bilo za razvoj nevladnih organizacij na področju zdravja zelo koristno, da bi se vzpostavila sektorsko razvojna platforma (samoorganizirana v okviru NVO sektorja), ki bi nudila dobro podporno okolje za nevladne organizacije ali bi to nalogo prevzel kakšen državni organ (npr. za področje zdravstvenih NVO-jev bi to delo lahko opravljal NIJZ pod določenimi pogoji ali za ta namen na novo ustanovljena agencija ali urad). S tem bi se NVO-ji organizacijsko in vsebinsko krepili in razvijali.

Ta dokument bo predstavljal eno od izhodišč pri pripravi Strategije sodelovanje NIJZ z nevladnimi organizacijami, ki bo pripravljena kot naslednji korak na tej poti.

7. Viri in literature

Portal: www.gov.si

- <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-delo-druzino-socialne-zadeve-in-enake-moznosti/>
- <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-izobrazevanje-znanost-in-sport/>
- <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/urad-za-mladino/>
- <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-javno-upravo/>
- <https://www.gov.si teme/nevladne-organizacije/>
- <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-zdravje/>

Državni zbor Republike Slovenije: www.dz-rs.si

- Zakon o nevladnih organizacijah: EPA 2300-VII : <https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/7562518b9c3b5cd231cb4651932a6d2bde39e7e9689be0ffcc1588956f21abfb>
- Raziskovalna naloga: Mladinske politike – primerjalni pregled (8. 6. 2020)

Erar: <https://erar.si/etc/nevladne/#transakcije>

Pravno informacijski sistem Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Mestna občina Ljubljana: <https://www.ljubljana.si/sl/mestna-obcina/>

- <https://www.ljubljana.si/sl/mestna-obcina/mestna-uprava-mu-mol/oddelki/oddelek-za-kulturo/razpisi/javni-razpis-za-sofinanciranje-projektov-za-letno-2021-in-programov-za-obdobje-od-2021-do-2023-s-podrocja-mladinskega-sektorja-v/>
- <https://www.ljubljana.si/sl/mestna-obcina/mestna-uprava-mu-mol/oddelki/oddelek-za-predsolsko-vzgojo-in-izobrazevanje/razpisi/new-item-51/>
- <https://www.ljubljana.si/sl/mestna-obcina/mestna-uprava-mu-mol/oddelki/oddelek-za-zdravje-in-socialno-varstvo/razpisi/javni-razpis-za-sofinanciranje-programov-inali-projektov-v-mol-za-letno-2021-inali-za-leta-od-2021-do-2023-socialno-varstvo-in-varovanje-zdravja-ljubljana-zdravo-mesto/>

Mestna občina Maribor: <https://www.maribor.si/>

- <https://www.maribor.si/dokument.aspx?id=41759>
- <https://www.maribor.si/dokument.aspx?id=41611>

Movit: <http://www.movit.si/>

CNVOS: <https://www.cnvos.si/>

Mreža regionalnih stičišč nevladnih organizacij: <https://zanvo.org/>

Slovenska mreža prostovoljskih organizacij: <https://www.prostovoljstvo.org/za-organizacije/slovenska-mreza-prostovoljskih-organizacij>

Slovenski podjetniški sklad: <https://podjetniskisklad.si/sl/>

AJPES: NVO v javnem interesu:

https://www.ajpes.si/Registri/Drugi_registri/Evidenca_nevladnih_organizacij/Splosno